Nro 59.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 25. KWIETNIA ROKU 1797. WE WTOREK.

Publikacya Taynego Konsyliarza, Litewskiego Gubernatora i Kawalera.

Gdy na dniu pierwszym Miesiąca Maia Roku niniejszego, upływa termin dzierżenia za kontraktami, po Miastach Gubernii Litewskiey, iako to: w Wilnie, Grodnie, Kownie, Brześciu, Nowogrodku i Wiłkomierzu, dochodow czopowego, szosowego czyli od wyszynku trunkow, (i oprócz Wiłkomierza,) konsumpcyinego, albo od rzezi Bydła, przeto chcący takowe dochody, tak w Miastach powyższych, iakoteż i w nowo ustanowionych, to iest Prużanie, Kobryniu, Szawlach, i Telszech, zaarendować, udać się maią dla umowienia się o cenę i dla uczynienia kontraktu, z dostatecznemi kaucyami, i Sądowym świadectwem *respective* mieysc tych, do których należą, tak o własney iakoteż i parecznikow swoich sytuacyi, oraz na iak wielką summę za onych parecznikowie daia zaręczenia, do W. Wołkowa Kollegskiego Konsyliarza, i Vice-Gubernatora Litewskiego w terminach następuiących, pierwszym 15, 2. 25, i ostatnim 28. dnia Miesiąca Kwietnia Roku niniejszego. Datt w Wilnie Kwietnia 8. dnia Roku 1797.

(L.S.) *Jakob Bułhakow.*

z Moskwy 18. Marca

D. 15. *Imperator Jmść* z Nayiaśnieyszą *Imperatorową Jmścią* zbliżywszy się do tuteyszey stolicy, w Pałacu Piotrowskim stanęli, gdzie od członkow Rządzącego *Synodu*, Senatorow, i innych dystyngwowańszych osob, wśrzód radośnych okrzykow zgromadzonego ludu byli przywitani.

D. 16. W. Xiąże i Tronu Następca *Alexander* z Małżonką swoią W. Xiężną *Elżbietą* przyiachawszy z *Petersburga* w tymże Pałacu zaieli Appartamenta dla siebie zgotowane.

D. 13. Pierwszy Departament *Rządzącego Senatu* sessye swoie rozpoczoł.

z Wiednia 8. Kwietnia.

Cesarz Jmść wzruszony przywiązaniem obywatelow *Wiedeńskich*, którzy jednomyslnie oświadczyli chęć gotową bronienia Oyczyzny w pospolitym ruszeniu, postanowić raczył, aby łaska jego naywyższa i ukontentowanie mieszkańcom tey Stolicy nayuroczystsiey były oświadczone. Chcąc zaś wiernym *Tronowi Wiedeńczykom* dać szczegulnieyszy dowod wdzięczności swoiey publicznie kazał ogłosić, że wdowom bez maiątku pozostałym po tych obywatelach, którzyby w obronie Oyczyzny teraz chwalebnie polegli, na całe ich życie pensyą oznaczy przyzwoitą.

Xże panuiący *Aloizy Lichtenstein* do pospolitego ruszenia mieszczan *Wiedeńskich* 500. sztuk strzelby złożył w tuteyszym arsenale.

D. 7. Rząd *Niższey Austryi* wydał następuiące rozporządzenie. „*Cesarz Jmść* ze „względu na okoliczności teraznieysze postanowić raczył, aż by wszyscy Cudzoziemcy bez żadnego wyłączenia, w 3. dni przeciągu z tąd się oddalili do *Czech*, *Morawii* „i *Gallicyi*, gdzie im po miastach przemieszkiwać pozwolono. Właściciele domow „Wiedeńskich w odpowiedzi będą, jesli bez „dozwolenia policyi, zostanie u nich Cudzoziemiec jaki po czasie upłynionym.

Gdy od niejakiego czasu postrzeżono, że do *Wiedeńskiego* banku moc niezmierna *bankcetlow* przybywała dla zmiany na pieniądze gotowe, stało się to powodem rządowi do nieomylnych domysłow, że wiele osob albo z chęci zysku niegodziwego, albo nawet szkodzenia kraiowi, starały się tym sposobem dostać pieniędzy więcey nad prawdziwą potrzebę, żeby z nich ogołocić Kassy publiczne, i kurs wstrzymać powszechny. *Cesarz Jmść* przez troskliwość Oycowską, żeby ludziom mianowicie ubogim, prócz bankcetlow mnieyszych; nie zbywało na potrzebney gotowiznie do wydatkow codziennych wydał niżey położone rozrządzenia d. 5 t. m. pòki za Boską pomocą wkrótce spodziewane okoliczności pomyslnieysze, dawnego porządku *Monarchii Austryackiey* nie

przywròcą. 1. Przychodzący do głòwney kasfy bankowey w dni do wypłacenia naznaczone mogą zamieniać większe na mnieysze *bankcetle* jako też dostać gotowizną od 5. do 25. naywięcey złot. Ryńsk. 2. Służący w rozmaitych Departamentach, pensye swoie częścią mnieyszemi lub większemi *bankcetlami*, części w gotowiznie pewney odbierać będą. 3. Wszystkie *bankcetle* po wszystkich kraiach *Austryackiey Monarchii* według oznaczonego szacunku, zamiast pieniędzy metallowych, w podatkach będą przyimowane, sama więc sprawiedliwość i powszechne dobro wymaga. aby się nie wzdrygano brać one w opłatach prywatnych i handlowych.

Czynności woienne.

Podług ostatnich wiadomości z *Tirolu* położenie woysk naszych w tey *Prowincyi* zaspokoić powinno każdego. względem dalszego wkraczania *Francuzow*. Gen. Kerpen ciągle się trzyma w swoim stanowisku pod *Sterzing* od sztuki i natury umocnionym. Pogłoska więc, która się przed kilką dniami rozeszła o zabraniu jego, zawczesną bydź się pokazuie. Uderzył niedawno nieprzyiaciel na przednie straże pod *Mauls i Friedenfeld* stoiące. do głòwnego jednąk korpusu zbliżyć się nie śmiał i zachwyciwszy nieco bydła włościanom wstecz poszedł. Wspomniony Generał czeka tylko na przybycie ludu w masie zgromadzonego do 40. tyś. na ten czas bynaymniey nie wątpiemy. zagrzani miłością Monarchy i Oyczyzny *Tirolczykowie*, śmiało i w nadziei pewnego zwycięstwa, uderza na *Republikanow*. Diwizya Gen. *Laudon* częstym pod *Botzen* napadnieniem, już poniekąd ułatwiła to nowe przedsięwzięcie; o czym dokładnych raportow spodziewać się należy.

Nadesłane z obozu głòwnego doniesienia urzędowe pokazuią, iż *Arcy Xże Karol* przedsięwziętego rostropnie zamiaru, nie wdawać się w bitwy walne z silnieyszym nieprzyiacielem, pòki spodziewane posiłki nie nadeydą. trzyma się dotąd statecznie. Gdy odebrał wiadomość. iż Francuzi przez *Neumarkt* i *Bergau* naprzòd postępuią, kazał armii swoiey cofnąć się z *Unzmarku* do *Judenburg*. Poźniey straż przednia Gen. *Buonaparte* na wzgòrkach pod S. *Georgen* stanąwszy, przez noc wszelkie przygotowania uczyniła, do napadnienia jak nayraniey obozow *Austryackich*, przewidział niebespieczeństwo *Arcy Xże* i do *Knittenfelt* ustąpił. Pod czas tego marszu, Gen *Sporck* dał dowod męstwa i rzadkiey rostropności, która mu wielki szacunek ziednała. Stał z korpusem swoim pod *Cortina*, nieprzyiaciel był blisko. Potrafił jednak ocalić artyllerą z ludźmi i zaprzęgiem, sam z woyskiem całym bez naymnieyszey straty; przez naytrudnieysze do przebycia gòry około *Murau* wpadł na gościniec prowadzący do *Saltzburga*. z tamtąd nakoniec ma się złączyć z obozem *Arcy Xcia*.

Dawno iuż mòwiono, że *Dwòr Turyński* wnijść ma w związki z *Rzpltą Francuzką*. Zapewniaią teraz powszechnie, że iuż przymierze podpisano. *Kròl Jmć Sardyński* dać obowiązuie się woyska 20. tyś. Część onego na załogach w *Xstwie Mediolańskim* zostanie; znacznieysza złączy się z armią *Włoską*. Poseł *Sardyński* do *Munich* wyiachał, pod pozorem spotkania żony swoiey, i oczekiwania ostateczney decyzyi z *Turinu*.

Na *Kroatow* znowu te wszyscy narzekaią; nie tylko ważne stanowisko pod *Pantafel* opuścili, ale nawet do *Laybach* przyciągnowszy, zaczeli rabować; co widząc obywatele, zamkneli domy swoie, a swawolnych otoczywszy, poymali do 400, i do Kommendy przystawili!

Rada *Stanu* przyiąć miała ofiarę *Magnatow*, i Narodu *Węgierskiego*, ktòry w massie powstać chce na obronę kraiu i *Monarchy*, ieżeliby niebespieczeństwo większym się b dź pokazało, niż' iest w rzeczy. Już tym końcem wielu Kuryerow do Węgier wysłano, i *Arcy Xże Józef Palatinus* do *Pesth* się wybiera. Szlachta całego Krolestwa, ktòra w pospolitym ruszeniu Kawaleryą formuie, złączona z Infanteryą narodową, wyniesie do 50. tyś woysk nowych, na co nie trzeba wiele czasu; przywiązanie do *Panuiącego Domu*, i gorliwość obywatelska. ktòrą dziś tchnie każdy, może trudności wiele i zawad uprzątnąć. *Arcy Xże Karol* marsz swòy obròcił ku gòrom *Stiryiskim*, gdzie się ma złączyć z 19. batalianow od armii *Reńskiey* oderwanych, ktòre dla nagłego nieprzyiacioł wtargnienia do *Tirolu*, drogi naddać musiały. *Stany Prowincyonalne Wyższey i Niższey Austryi*, *Stiryi*, *&c.* są zgromadzone Wszystkie Regimenta garnizonowe w pole ruszyły. *Gratz* twierdza mocno iest zasłoniona. Czekamy co momenu walney bitwy w tamtych okolicach, ktòra, iak się spodziewamy; wszystko naprawi; w r. przeszłym iedna pod *Amberg* wygrana, o iak wielką, i iak szczęśliwą dla nas odmianę przyniosła! Mòwią że Baron *de Thugut* poiedzie dla traktowania o pokoy.

z Londynu 31. *Marca. z Gazety Frankfortskiey.*

Zbywa nam na wiadomościach dokładnych o teraznieyszym stanie *Irlandyi*. Powiadaią, iż ludzie znaiomi pod nazwiskiem *Defenders*, iuż się dopuścili mordow i łupiestwa. *Vice Krol Lord Cumbden* porozsyłał na rożne mieysca liczne woysk wydziały, dla rozbroienia mieszkańcow do buntu skłonnych; iakoż 4. tysiące sztuk strzelby zabraney przywieziono do *Dublina*. Przydawszy do tego stan banku niepewny, metallowych pieniędzy niedostatek, mniey pomyślne doniesienia, ktòre ze *Włoch* odbieramy, nie ieden wierzyć zaczyna, iż długie P. *Pitt* Ministerium tak się zakończy, iak sławne za ludzkiey pamięci rządy *Walpola*, *Xcia Newcastle*, *Hr. Bute*, *Graftona*, i *Lorda North.* Od dawnego czasu, żaden *W. Brytannii* Minister, nie wyłączaiąc nawet zacnego Hr. *Chatham*, woyny przez się rozpoczętey, i prowadzoney z naywiększą narodu chwałą i pożytkiem, nie mògł pożądanym uwieńczyć pokoiem. Przyczyny

nieukontentowania *Irlandczykow* obiaśnił *Lord Grenville.*

Wzywacie, rzekł do *Parow Oppozycyi*, ażeby Krol Jmć raczył zwrócić Oycowſkie oko na *Irlandyą*, 36. letnie panowanie iasnym ieſt dowodem, że myślić o niey nie przeſtał. Porównaycie ſtan dzisieyſzy tego Króleſtwa z dawnieyſzym, iaki znalazł na Tron Przodkow ſwoich wſtępuiąc. Za iego rządow Katolicy w *Irlandyi* czyliż nie otrzymali wielu praw politycznych? czyliż im przeſzkadzano poſiadać maiątek w pokoiu? wiele praw nadto ſurowych czyliż nie znieſiono? bronnež im ieſt obrządkow *Religii* ſprawowanie bez okreſlenia żadnego? Nie ſąż uczęſtnikami wſzelkich zyſkow, które na poddanych *W. Brytannii* obficie zpływaią? Handel wſzelaki im ieſt otwarty; urzędy przez które można ſobie na honor i ſławę zarobić, mogą piaſtować; a co iuż naywiększa, wpływaią teraz czynnie do Elekcyi Deputowanych ſwoiego Parlamentu. Nie mieli tego przed laty; pamiętno wſzyſtkim, iak ſerca wdzięcznością tchrące przed *Tronem* wyleli za dobrodzieyſtwa tak wielkie. Tey wdzięczności pod okiem naſzym dali dowod, gdy mylnym donieſieniem oſzukany nieprzyiaciel, o wylądowaniu do *Irlandyi* śmiał pomyślić, w nadziei zbuntowania wiernego *Monarsze* ludu. Czytaycie liſt Paſterſki do Katolikow zacnego w *Corke* Biſkupa, który z całym Króleſtwa Duchowieńſtwem, światło im przewodniczy.

Było w prawdzie przed 14. laty w Kſięgach naſzych prawo, chociaż zaniedbane, iżeśmy mogli co chcąc *Irlandczykom* przepiſywać. Powſtali przeciw niemu obywatele Króleſtwa całego; *Monarcha* nakłonił *Parlament W. Brytannii*, żeśmy ſię zrzekli dawnego przywileiu: nie ma iuż tego prawa. Poźniey ſamiśmy ſobie zaręczyli, nie przyimować żadnego *Billu*, któryby wiązał *Irlandyą*. Za cóż dziś mieſzać ſię chcemy do wnętrznych iey intereſſow? Czyliż nie ma *Parlamentu* ſwoiego? Żądaią dziś *Katolicy*, aby wybieranemi bydź mogli do *Zgromadzeń Prawodawczych*; nic ſię to nie ściąga do nas; niech z zaufaniem, wiernością i pokorą ſtawią przed obliczem ogromnego *Tronu W. Brytannii*.

z Londynu 31. Marca z teyże Gazety.

Od niemałego czasu, mianowicie we *Francyi*, zaczęto rozſiewać zdania od prawdy dalekie, względem ſtrony *Miniſtrom Angielſkim* przeciwney; wielu mniema, iż *Oppozycya* ſię ſkłada z takich osob, które rządowi i fundamentalney Narodu swoiego Konſtytucyi ſą przeciwne; ſtawią więc ich naczelnikami przyſzłych rewolucyi, i niedawno wymyślonych układow Republikantſkich. Wiedzieć zaś trzeba, iż *Oppozycya duszą ieſt i ſiłą Parlamentu W. Brytannii*; ieſt to ſtraż ludu; która czuwaiąc bez przeſtanku, o naymnieyſzym niebespieczeńſtwie grożącym wolności iego lub intereſſom zawczasu przeſtrzega. Im gorliwſza ieſt, im bardziey ſię upiera przy zdaniach mało znaczących na pozor, tym większą ufność ma w Narodzie. Smiało mogą ſpoczywać *Anglicy*, widząc iak nieſpracowani czuwaią przyiaciele. Gdy zaś narod za takich ma *Deputowanych*, którzy *Oppozycyą* ſkładać zwykli, nie idzie zatym, aby *Miniſtrow* kładł w rzędzie nieprzyiacioł ſwoich. *Rząd*, nie *Narod* ſtanowi *Miniſtrow*; rozumieiąc *Anglicy*, że Władza wykonaweza *W. Brytannii* zawſze powagę i moc ſwoię powiękſzyć pragnie, nie dziw że śrzodki od *Miniſtrow* podane maią czasem w podeyrzeniu.

Zaufanie, które lud *Angielſki* położył w ſtronnikach *Oppozycyi*, tym ieſt gruntownieyſze, im większych ci ludzie korzyści ſpodziewać ſię mogą z należytego dopełnienia obowiązkow dobrowolnie przyiętych. Niech tylko *Miniſtrowie* błąd iaki popełnią, niech przedſiębiorą śrzodki przeciwne handlowym intereſſom, rękodzielom, &c. *Narod* który z nich oka nigdy nie ſpuścił, wnet ſię domaga, żeby z Urzędow oddaleni byli. Daymy, że ſię *Monarcha* do żądania ludu ſwoiego przychylił; tu iuż *Oppozycya* pole ma otwarte przed ſobą: iey członki co w obronie praw Narodowych i korzyści naylepiey ſtawali, co z naywiękſzym zapałem w *Parlamencie* głos podnoſząc ogromny, duch obywatelſki z wymową połączyć umieli naylepiey, w nadgrodę pierwsze *Miniſterya* zaſtępuią. Tak tedy, gdyby n. p. *Pitt* dziś upadł, Konſtytucya i prawo *W. Brytannii* nietknięte zoſtaną; *Fox* Miniſtrem, *Pitt* będzie *Oppozycyi* Naczelnikiem. Ważąc na ſzali bezſtronney talenta pierwſzego, nie podobna większą dać mu zaletę, iako przypominaiąc pochwały niedawno dane drugiemu. W niczym, rzekł ieden z Miniſteryalney ſtrony, *Pitt* nie uſtępuie znakomitym przymiotom ſwoich przeciwnikow. Naywięcey blaſku i ozdoby przydaie *Oppozycyi* życie nienaganne i poczciwe; to iey kredyt iedna powſzechny; bo cnota równie publicznemu iak prywatnemu człowiekowi koniecznie ieſt potrzebną.

z Paryża 3. Kwietnia z Gazety Berlińſkiey.

Armia Włoſka z Kwatery główney Goertz 24. Marca.

Obywatele Dyrektorowie! Weſzliśmy wczoray do *Gradisca* woyſka nieprzyiacielſkie w inną ſtronę marſz ſwóy zwracaiąc, zoſtawiły w tym mieście 4. ſzpitale, w którycheśmy znalezli chorych 1,500. magazyny żywności i ammunicyi, których regeſtr przez pierwſzego Kuryera nadeſzlę. Dywizya Gen. *Bernadotte* ſtanęła w *Comiza*, ſtraż iey przednia z tylną *Auſtryakow* ſtrażą zwiodſzy bitwę w *Caminia* 50 huzarow zagarnęła. Dziełem to ieſt 19go ſtrzelcow Regimentu. *Maſsena* poſtąpił do Ponteba.

D. 22. Zaieliśmy miaſto *Idria*, gdzie za 2. millony żywego ſrebra nam ſię doſtało. Tegoż czasu Gen. *Guieux* z ſwoią diwizyą z *Cividole* do *Coporeto* przyſzydłſzy, uderzył na okopy nieprzyiacielſkie pod *Fufero* 2. armaty wziol, i 100. brańcow poymał.

D. 23. Diwizya Gen. *Dugua* wieczorem weszła do *Triestu*.

Buonaparte.

Po przeczytaniu tych rapportow y pisma od Direktoryatu przysłanego, w którym czynności teraznieyszey kampanii pokrótce są wyrażone, *Rada* 500. ogłosiła, iż armia *Włoska* nie przestaie zasługiwać się Oyczyznie. Direktoryat ze swoiey strony, Generałom, *Bernadotte, Berthier, Andreossy, Kellermann, Mireur, i Miquet*, przesłał listy pochwalne.

Na ostatnim posiedzeniu *Rady* 500. prawnuka nieśmiertelney pamięci *Fenelona*, którą rewolucya do nayokropnieyszey nędzy przywiodła, prosi o ratunek. Pod rządem Trybunałow, rzekł *Chenier*. i Kommissyi rewolucyiných, ta której prożbę czytacie, widziała wytępioną do szczętu przez miecz zabóycow Oyczyzny, familią swoię, jedyny przeciw niey był zarzut iż imie piastowała sławne wiekami w dzieiach cnoty, nauk i *Religii*. Kiedyśmy jarzmo *Robertspierra* zrzucili, Konwencya rękę podała krwi zacnego męża, którego cnoty na Religii ugruntowane były. Pódziecie nie wątpię ubitym chwalebnie przez Konwencyą torem: śpieszyć się nie radzę. Niech Kommissya proiekt przyniesie któryby dobroczynnym Rady zamiarom odpowiadał. Przyięto jednomyslnie.

Nie było tey zgody gdy przed kilko dniami odpowiedź dawano na memoryały Dyrektoryatu i Kassacyinego Trybunału. Wiadomo, iż podeyrzanych o spisek ostatni, Dyrektoryat woyskowym osobom, podług praw militarnych sądzić kazał. Sprzeciwił się temu Trybunał; Rada postępek Dyrektorow pochwaliła. Kommissye (*mówi Courier du Bas-Rhin*) pod dawnym nawet Rządem nienawidziane były; jakże bydź mogą wielbione w tym czasie, któryśmy *wiekiem wolności* przezwali? Przecież te Kommissye, acz uciążliwe, składały się z ludzi prawnych do porządku wdrożonych i sprawiedliwości. Nigdy *Richelieu* gniewem nawet zapalony żołnierzom tych potępiać nie kazał, których krwie pragnoł. Nigdy *Ludwik* 14. praw kriminalnych tym nie powierzał, co do karności militarney nawykli.

Cóżby dziś powiedział *Voltaire* jawny niegdyś obrońca *Calasa, Sirvena, Monbailli*, &c. gdyby się dowiedział, że u nas, cośmy sędziow przysięgłych ustanowili nad narodem, przez niepoiętą sprzeczność woyskowi sędziowie, w obliczu praw oniemiałych sądzą obywatelow, co nawet obozu nie widzieli. Jest zapewne sprawiedliwość woyskowa, jest sąd prędszy nie równie i straszliwszy nad cywilne: tak wszystkie Monarchie mieć chciały; tak było u dawnych i nowych *Republikantow*. Lecz w cóż się obróci pewność życia i maiątkow obywatelskich, jesli żołnierze sami sądzić nas będą? Naywiększey uwagi trzeba w roztrząsaniu mianowicie występkow obrażonego narodu. Rycerze słuchać roskazow, lub sami roskazywać nauczeni, zwyciężać nieprzyiacioł bagnetem nie dowodami, jakże znaydą tyle cierpliwości, ile jey mieć przystoi do rozsądnego czytania Ksiąg prawo i kary objaśniających?

Zdeptawszy dawną *Jurisprudencyą* narodu naszego zwrót czyniemy do morderstw i sądowych rozboiow, ktòremi dni *Robertspierra* są zplamione. W 18. wieku! głosić prawidła mądre, ludzkie i dobroczynne! i wraz je niszczyć postępkiem równie od ludzkości jak rozumu dalekim! Można było przed tym u Królow znaleść sprawiedliwość. Gdzież się teraz ukrywa, kiedy obłudnicy barwą cnoty i miłosierdzia pokrycl, wszystko gwałcą bezkarnie. Nikt dziś nie zaśnie w pokoju: jedno oskarżenie ze swarow lub złości pochodzące, wstęga biała, jedna lilia, lada słowko, może we 24. godzinach naylepszych obywatelow przed sąd woyskowy sprowadzić; z tamtąd już bliska droga do śmierci.

Zasłużonym w Oyczyznie Rycerzom nie można zarzucić, żeby krwie obywatelskiey pragneli. Lecz skoro Minister sprawiedliwości pośrzód ich stanąwszy piorunowym głosem zawoła: *Nie ma tu miłosierdzia*; jesli nikomu bronić obwinionych się nie godzi, którażcnota nie zadrży? Scenę tak okropną, która ludzką społeczność wywraca, teraz widziemy. Urzędnik mieyski, duchowny, rzemieslnik, kobiety naostatek wołaią o sąd im właściwy, a tu im każą dać sprawę przed woyskowym. Próżno powstaią na bez prawie, kassacyiny Trybunał, i światli w *Radach* Prawodawcy; głos rozumu i sprawiedliwości nie był wysłuchany, zasłużył im na chwałę w potomności nieśmiertelną, zgonu nieszczęsliwych godziną nie przewlokł. Już podobno nie żyią! Dotąd brzmią mi w uszach, odbijaią się w sercu słowa z nich jednego pełne boleści i rozpaczy. Pragną krwie moiey, niech wypiią. &c.

D. 27. p. m. wybior *Elektorow* u nas się zakończył. Po większey części umieszczone w nim widać imiona ludzi cnotą i oświeceniem znakomitych. Takiemi są: *Barthelemy* brat *Ambassadora w Baz lei: Choiseul* przedtym *Ambassador w Turinie*, *Sicard* Nauczyciel w szkole głuchych i niemych: *Talleyrand Perigord* przedtym *Biskup Autun* &c. *Xże de Conti w Meulun* obranym został. Nadeszłe o Elekcyach wiadomości z Departamentow poblizszych, dość są pomyslne, rzadko gdzie potrafili *Jakóbini* zamieszać spokoyność publiczną, ledwie słychać, żeby gdzie większość głosow mieli po sobie.

z Cadix 10. Marca.

Admirał *Gravina*, który podczas ostatniey woyny Flotą *Hiszpańską* kommenderował w *Toulonie* tu przybył, jemu podobno będzie oddana władza nad temi okrętami, które się d. 14. Lutego potykały. Rząd naysurowiey przykazał, aby je czym predzey naprawiono; potrzeba też lepiey opatrzyć lud morski; bo w pierwszey żegludze na lekarstwach i bandażach nawet zbywało. Postępek Admirała *Cordova* i Officyerow znacznieyszych, na Radzie woyskowey roztrząśniony będzie. Zawziętość gminu co raz się powiększa.

N^ro^ 59.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 25. KWIETNIA ROKU 1797. WE WTOREK.

z Madritu 10. Marca z Gazety Frankfortſkiey

Don *Langara* Morſki Miniſter odebrał przeſzłe rapport od Admirała *Cordowy*, względem wiadomey z Anglikami potyczki d. 14. Lutego. Nic ſię w nim nowego nie znaydnie, wſzyſtkośmy wiedzieli, nieumieiętność, w obrótach morſkich nie zręczność, nieposłuſzeńſtwo i niekarność, może też zdrada i niezgoda ſławney klęſki gruntowne ſą przyczyny. To pewna iż pospólſtwo naywiękſzą pała nienawiścią ku Morſkim Officyerom. Z tych niektórzy powracaiąc lądem z *Lisbony*, gdzie ich *Jervis* wolno puścił, przebierać ſię w inne ſuknie muſieli; inaczey zapewne gminby ich ukamienował. Żal ſie Boże ſtraty pięknych okrętow, a co nienadgrodzona, śmierci wielu Officyerow *Hiſzpańſkich* i *Francuzkich*, którzy zadość czyniąc obowiązkom ſwoim mężnie polegli.

Krôl wyſłał do Rzymu 3. nayznakomitſze oſoby Duchownego ſtanu, Arcy-Biſkupa *Toledu* W. Inkwizytora, Arcy-Biſkupa *Sewilli*, i ſpowiednika Krôlowey, niewiadomo dla czego, może dla poiednania ſię zupełnie, dotąd obydwa Dwory były poróżnione. Do Hiſtoryi należy zbierać zdarzenia oſobliwſze, chociaż te za zwyczay bywaią jednakie, czas i oſoby tylko ſą odmienne. Gdy w r. 1527. woyſko *Karola* 1. *Krôla Hiſzpańſkiego Rzym* ſzturmem dobyty rabowało, trzymaiąc w oblężeniu *Papieża Klemensa* 7 *na Zamku S. Anioła*, Monarcha powſzechne w Państwie całym nabożeńſtwo czynić przykazał za jego ocalenie. Dziś gdy nowi *Hiſzpanow* zprzymierzeńcy o nawiękſze niebespieczeńſtwo przyprawili *Piusa 6. Karol* 4. z tey okoliczności publiczne modły w kraju zalecił zachowując pozor przywiązania do widzialney głowy Kościoła.

z Bruxelli 31. Marca z Gazety Courier du B. R

Dowiaduiemy ſie z *Dunquerque*, iż *Anglicy* ten port i *Calais* flottami ſwoiemi zamknęli. Wiele naſzych okrętow zabrano lub zatopiono; inne chcąc ſię ratować wpadły na mieliznę. Sławna zatym wyprawa, na którey Kapitan *Musquin* miał kommenderować, zpełzła na niczym; ani podobno ią powtórzyć bez okrętow woiennych.

Od dwôch dni ciągną przez naſze miaſto regimenta pieſze i ſtrzelcow od armii *Vendeyſkiey* ku *Renowi*. Żołnierze prawie do iednego nadzy ſą, bez obuwia, i bardzo biedni. Oni to w przeſzłych leciech ſpalili, zrabowali, i lud w pień wycieli w *Bretańii* i *Poitou*.

Obywatele tuteysi mogą bydź ſtawieni za przykład innym *Departamentom*; iak im przyſtoi odbywać *Elekcye*, iak wniwecz obracać niegodziwe zamiary *Jakobinow*. Wielu z nich wygnano publicznie z pierwiaſtkowych zgromadzeń; mieliśmy ludzi tego gatunku aż nadto; dzięki niech będą komu ſię należy, wſzyſtkie *Prowincyi Belgiyſkich* urzędy zwſkowniey ſze oni dotąd poſiadali. Z 17. obranych Elektorow, 16. ſłyną urodzeniem, cnotą, nauką, i zaſługami w kraiu lub za granicą. Tacy ſą: *Xże d' Ursel, Hr Lannoy &c.* 9. Kwietnia zgromadzą ſię *Elektorowie* całego Departamentu, dla wybrania *Reprezentantow* ludu, Sędziow, Adminiſtratorow &c.

z Ratisbony 1. Kwietnia. z Gazety Frankfortſkiey.

Od dni kilku nie odebraliśmy nowych doniesień o teraznieyſzym woyſk położeniu, dawnieysze pośrzód trwog pisane, z oſtrożnością czytać potrzeba. Nie ma pewności, żeby ſię woyſko *Cesarſkie* od brzegow *Drawy* cofnęło. Owſzem ieſt nadzieia, iż *Arcy Xże Karol* po chwili wſtrzyma dalſze *Francuzow* do *Auſtryi* wtargnienie. Młody ten Rycerz na wielką chwałę zaſłużył w przeszłey Kampanii; niczym ta ieſt, względem teraz nabytey, w podięciu ſię Kommendy woyſk osłabionych długim nieſzczęściem, przeciw nieprzyiacielowi zuchwałemu. Ta z ſiebie ofiara, trudna ieſt w prawdzie, lecz świetna i wspaniała; rzadki ią Bohater uczynił w wiekach nawet bohaterſkich; ta dziś, iedna *Arcy Xcia* w dzieiach imie nieśmiertelne. Cóżkolwiek wypadnie, zdarzenia nayprzeciwnieysze, ſławę iego zachwiać nie zdołaią. Był raz *Anibal* zwyciężony we *Włoszech*; ſprawiedliwſza od fortuny ślepey potomność, wyższe iednak mieysce iemu przed zwycieżcą *Fabiuszem* naznaczyła. Ten który ſię na niebespieczeńſtwa zarówno z proſtym żołnierzem tylekroć naraził; ten który w oſtatniey bitwie nie bez trudności z pośrzodka rąk nieprzyiacielſkich był wyrwany, dał pewnie dowody męztwa i odwagi. Y nie trzeba rozumieć, żeby ſię tu iuż rzecz kończyła; potężną ieſt *Au-*

ſtryacka Monarchia; walki z nią długie i krwa-
we dzik wieść przychodzi; nie iak pod *Ka-*
rolem VI, gdy w woynie o *Sukceſſyą Hiſzpań-*
ſką przez zprzymierzeńców opuſzczona, ie-
dney kampanii przeciw Ludwikowi XIV. wy-
trzymać nie zdołała, chociaż to *Eugeniusz*
woyſkiem hetmanił. Wierne *Franciszka II.*
poddańſtwo dość ieszcze ma ſił i doſtatkow;
poſtrzegłſzy niebespieczeńſtwo, na wzór *Ti-*
rolczykow, a iak mówią *Kroatow* i *Słowa-*
kow, wſzyscy w maſſie powſtawſzy, cisnąć
ſię będą pod znaki ulubionego *Xcia.* Który
oczyściwszy r. przeſzłego *Rzeszę* z naiezdni-
kow aż do Renu, w teraznieyſzym *Auſtryą*
wybawić zdoła.

z *Kolonii 7. Kwietnia.* z *Gazety Berlińſkiey.*

Nie zważaiąc na uſilne proźby *Batawow,*
woyſka poſiłkowe do *Hundsruck* iść muſiały.
Wczora tędy przechodziła dywizya Gen. *Des-*
jardins. Bliſkie iuż wtargnienie; marſz nieuſtan-
ny półkow, ſprowadzanie ammunicyi iżywno-
ści, czynność G. *Hoche* wſzędy obecnego, znać
daie. iż wielkich zdarzeń świadkami raz ieſzcze
bydź muſiemy. Czarne Regimenta z *Vendei*
przybyłe iuż ſię u nas pokazuią. W *Coblentz*
baterye do ſzturmowania *Ehrenbreitſteinu* ſą
gotowe. Spór powſtał nie mały między Ge-
nerałami *Hoche* i *Moreau.* Dawniey mówiono,
iż oſtatni naywyższą woyſk nad *Renem* kom-
mendę otrzymał. Dziś pierwſzy nie tylko *en-*
Chef hetmani armiom *Sambry* i *Mozy*; dał mu
ieſzcze Dyrektoryat władzę i rząd kraiow
między *Renem* i *Mozą* zawoiowanych. Ogło-
ſił więc nowe przepisy, iak ſię tam Urzędnicy
i obywatele ſprawować maią. Wſzyſtko bez
trudności przeſzło w Prowincyach armią iego
zaiętych. Lecz po mieyscach, gdzie półki Gen.
Moreau ſą rozłożone, ſtało ſię inaczey. Wódz
wſpomniony, danym ordynansem do Gen. *S.*
Cyr w *Deux Ponts* kommenderuiącego, za-
ſtrzega wyraźnie, aby do nowych wyrokow
Dyrektoryatu wſzyſtko ſzło po dawnemu.

z *Studgardu 4. Kwietnia* z *Gazety Frank-fortſkiey.*

Dotąd niewiadomo, czyli? i iak daleko?
rząd Francuzki chce należeć do rewolucyi
burzliwych, które dziś północne *Włochy* mie-
ſzaią. Liſt Gen. *Kilmaine* pokazuie, iż bunt w
Bergamo bez żadney podniety wybuchnoł;
Republikantſki garnizon ſpokoynym tego zda-
rzenia był świadkiem. „ Nie powinieneś, mó-
„ wi do Kommendanta w *Bergamo,* wpływać
„ do nowości zaſzłych między *Wenetami,* nie
„ wiem, iak to w Paryżu przyiętym będzie.
„ Cóżkolwiek wypadnie, *Francuzom* przyſtoi
„ w obrębach zachować ſię neutralności nay-
„ ściśleyſzey pośród mieſzkańcow tego kra-
„ iu, z którego rządem ſą w przyiaźni. Radzę
„ ci iednak z Cytadelli oka nie zpuszczać „

W *Breścia* do bitwy przyſzło między
nieſpokoynym gminem, i *Weneckim* garnizo-
nem. Patryoci z *Bergamo* nocą do miaſta
wſzedłszy, wolność ogłosili; wywieſzeniem
troy-kolorowey chorągwi. Uciekł *Proveditor*
Mocenigo; zaſtępca iego, i załoga rozkaz ode-
brali uſtąpić z murow, i w niewolę ſię poddać.
Poſłuchali; iedna tylo kompania broń zatrzy-
mawszy broniła ſię długo; i tę nakoniec roz-
broiono.

Wiadomość, iż *Francuzi* z *Brixen* do
Sterzing i *Mittelwald* przeſzli, dotąd ſię nie
potwierdziła. Owſzem ſię zdaie podług liſtow
Tirolſkich jakoby nieprzyiaciel myslić przeſtał
o zbliżeniu ſię do *Inspruck* zwracaiąc ſwe ſiły
do *Carinthii* i *Carnioli,* dla złączenia ſię po-
dobno z Dywizyą *Maſseny.* która *Pontiebę*
mineła. Y to wiedzieć należy; oſtatnie po-
wodzenia drogo mu koſztowały; od d. 20.
p. m. przynaymniey 5 tyś. zabitych utracił.
Bitwa pod Brixen ze wſzyſtkich była naykrwa-
wſzą, nigdyby nie wygrał. gdyby nie w prze-
wyżſzaiącey był liczbie. Do 60. tyś. ſamych
Tirolczykow liczą teraz w obozach *Cesarſkich;*
pod *Meran* ſtanowiſko jeſt naymocnieyſze, już
w tey ſtronie korzyść nie małą odniesli. Jak
tylo gotowość wſzelka ſię zrobi, zewſząd
Francuzow napadną. A jesli ſzczęście nie o-
myli, Gen. *Kerpen* tył zaymie Gen. *Buona-*
parte i sposobność uſtapienia do *Włoch* od-
bierze. Hr: de *Lehrbach* nieuſtannie ieſt zatru-
dniony, jakby wierną *Monarſze Prowincyą* u-
wolnił lub od dalſzych naiazdow zaſłonił; po-
wiadaią, iż kazano mu czym prędzey zbiedz
do *Winecyi.*

z *Rzymu 18 Marca* z *Gazety Berlińſkiey.*

Oiciec S. oddał Kardynałowi *Doria* urząd
Sekretarza ſtanu, przez Kardynała *Busca* zło-
żony. Odkryto tu ſpisek nowy, areſztowano
zatym wiele oſob Duchownych i świeckich.
Liczba ſpiſkowych do 600. wynosiła, wſzyscy
w broń opatrzeni byli. Tego dokazawſzy, Rząd
obmysla śrzodki do zapobieżenia niegodziwym
zamiarom wichrzycielow. Straż wſzędy po-
dwoiono, bramy *Watykanu* zamknięte, oſadzo-
no *Szwaycarami*, armaty po niektórych miey-
scach zatoczono.

z *Turinu 21. Marca* z *Gazety Frankfortſkiey*

Dwór wydał roſkazy, ażeby legion i dwa
inne korpusy, tudzież piechotny *Sabaudzki*
regiment do ſtopnia dawnego przywrócono.
Dwa bydź maią założone obozy pod *Novara*
i *Tortone.*

z *Berg 2. Kwietnia* z *Gazety Frankfortſkiey.*

Od dni kilku lekka *Francuzow* Infante-
rya z zimowych ſtanowiſk ruſzona, około *Dus-*
seldorf zgromadzać ſię zaczeła. Dziś wieczo-
rem 48. pół-brygada do niey ſie przyłączyła.
Ze wſzyſtkiego miarkuiemy, że bliſka ieſt 6.
nad *Renem* Kampania. Republikanie póki na
leżach ſtali, dość było ſpokoynie w naſzych
ſtronach; lecz iak tylko w pole wyſzli, roz-
poczeły ſie rabunki, iak ſię działo roku prze-
ſzłego w *Frankonii.* Karność woyſkową Of-
ficyerowie utrzymuią niedbale. Naywiększa
ich potęga ſtoi nad rzeką *Wupper.* Od *Sieg*
i *Lahny* pewną mamy wiadomość, iż *Auſtry-*
acy tam ſię zgromadzili; wysypali ſzańce o-
gromne, artylleryą opatrzyli; zakładaią nie-
zmierne magazyny, do których 300. tyſięcy
miar zboża rozmaitego *Cyrkułom Wyższego* i
Niższego Renu przyſtawić nakazano.